

якісно зібрану криміналістично значущу інформацію, консультації з питань, що потребують спеціальних знань тощо) [4].

Наведене дає підстави для висновку про те, що основним правовим підґрунтям застосування спеціальних знань у кримінальному провадженні та залучення працівників Експертної служби МВС України до досудового розслідування є КПК України, де передбачено процесуальну форму використання спеціальних знань (призначення експертизи, допит експерта, участь спеціаліста в проведенні слідчої (розшукової) дії) та не процесуальна форма використання спеціальних знань (консультативна допомога спеціаліста, експерта, надання довідкової інформації тощо). Залучення працівників Експертної служби МВС України до досудового розслідування є одним із засобів забезпечення повноти доказів з метою встановлення істини у справі та захисту осіб, суспільства і держави від кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Мединська Л. В. Використання спеціальних знань у кримінальному провадженні України. *Прикарпатський юридичний вісник*. Івано-Франківськ. Вип. 2(5). 2014. С. 278–286.

2. Гончаренко В. Г. Спеціальні знання : генезис, предмет, рівні, форми використання в доказуванні / В. Г. Гончаренко, В. В. Курдюков, К. В. Легких // Вісник Академії адвокатури. 2007. Вип. 9. С. 22–32.

3. Біленчук П. Д. Криміналістика в питаннях і відповідях : посібник / П. Д. Біленчук. – К. : Паливода А. В. [вид.]. – 2011. – 184 с.

4. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 3 листопада 2015 р. № 1339. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15>.

Шведова Олена Вікторівна,

доцент кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз ННІ № 2
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук;

Луценко Вікторія Анатоліївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 2 Національної академії внутрішніх
справ

ВИЗНАЧЕННЯ РУКИ І ПАЛЬЦЯ, ЯКИМИ ЗАЛИШЕНІ СЛІДИ

Найчастіше спеціалісту-криміналісту доводиться стикатися на місці події з вивченням (з урахуванням механізму слідоутворення) матеріальних об'єктів для визначення місць можливого знаходження слідів рук на їх поверхнях.

У випадках коли версія про особу, що залишила слід, ще не висунута, а також якщо слідчий вважає за потрібне встановити, чи є на предметах обстановки місця події невидимі або слабовидимі сліди, перед криміналістом може постати питання про наявність такого роду слідів і їх придатність для ідентифікації особи [4].

Крім визначення механізму слідоутворення, спеціаліст може встановити й особливості будови руки, яка залишила слід. Тому дуже часто виникає питання, якою рукою і якими пальцями залишені сліди рук.

Своєчасне і правильне визначення руки і пальця, якими залишені сліди, необхідне для:

- перевірки за слідами рук конкретних осіб;
- відбору дактилоскопічних зразків для проведення порівняльного дослідження;
- визначення механізму слідоутворення при вчиненні кримінальних правопорушень і можливої реконструкції дій злочинця;
- виконання дактилоскопічних експертиз і досліджень;
- перевірки за дактилоскопічними обліками;
- діагностики особи злочинця;
- проведення оперативно-розшукових заходів і слідчих дій, спрямованих на розшук злочинця за гарячими слідами, а також на початковій стадії розслідування тощо [1, с. 154].

Незнання і неправильне використання методики визначення руки і пальця особи, що залишила сліди, іноді призводять до необґрунтованого віднесення слідів до певної групи. Ці сліди помилково можуть вважатися пов'язаними загальним походженням без достатніх для цього підстав.

Визначивши, якою рукою і якими пальцями залишені сліди, можна провести перевірку, з метою встановлення злочинця, по десятипальцевій дактилоскопічній картотеці, якщо є сприятлива для такої перевірки комбінація слідів пальців рук: сліди усіх пальців правої руки або двох-трьох пальців правої руки й одночасно – двох-трьох пальців лівої руки [1, с. 154].

Проведення будь-якого дактилоскопічного порівняльного дослідження вимагає попереднього визначення, якою рукою і якими пальцями досліджувані сліди залишені. Це дає можливість конкретизувати об'єкти, що підлягають ідентифікації (порівняння сліду, залишеного великим пальцем правої руки, саме з відбитком великого пальця правої руки обвинувачуваного і т.д.), і, таким чином, висновки стають більш обґрунтованими [2, с. 152].

Вирішення питання про те, якою рукою і якими пальцями залишені сліди, вимагає всебічного дослідження цих слідів. У зазначених цілях вивчаються такі ознаки:

- а) контури слідів пальців: їх розміри і форма;
- б) взаємне розташування слідів пальців. При дослідженні доцільно враховувати і взаєморозміщення таких елементів, як дельта,

центр візерунка, окремі потоки тощо. Ця ознака використовується в дактилоскопічних картотеках для групування візерунків.

в) напрямок папілярних ліній у внутрішньому малюнку візерунка, відображеного в сліді. Внутрішній малюнок розташований у центральній частині візерунка і може мати форму петель, овалів, кіл, спіралей і ін.;

г) нахил вісі папілярного візерунка. Наприклад, в слідах дугових візерунків лівої руки вісь буде нахилена ліворуч відносно основи візерунку, а в слідах правої руки – праворуч, проте винятком є вказівний палець;

д) напрямок папілярних ліній у зовнішньому малюнку візерунка. Візерунки одного типу й одного різновиду можуть розрізнятися за загальним напрямком окремих потоків папілярних ліній. Наприклад, в одному петлевому візерунку петля може бути вертикальною, в іншому – майже горизонтальною щодо нижніх периферичних ліній;

е) ушкодження на шкірі пальців. Шрами від порізів у слідах папілярних візерунків нерідко зовні нагадують слід “білої лінії”, що перериває, але не змінює напрямок папілярних ліній. У деяких випадках папілярні лінії в місці розриву їх шрамом (рубцем) утворюють нові злами, вигини, уривки і крапки. Після розрізів часто краї рани, перед тим, як зарубцюватися, приєднуються з деяким зсувом. Це викликає зміни у взаємному розташуванні папілярних ліній, оскільки більшість із них стають продовженням тих ліній, які до утворення рубця були розташовані поруч з ними.

За наявності відображень декількох пальців у всю їх довжину важливо вивчити сліди не тільки нігтьових, але й середніх та основних фаланг пальців та складок між ними (довжина фаланг, відносно розташування складок) [3, с. 416].

За наявності відображення всієї руки, але без великого пальця, важливо досліджувати також відображення долоні (форму країв, наявність білих ліній біля одного з країв сліда і т.д.) [1, с. 156].

При вивченні перерахованих ознак у всіх випадках треба враховувати, на якому предметі сліди залишені, у якому місці цього предмета, як на ньому розташовані сліди (їх топографія) і, за можливості, треба з'ясувати походження слідів пальців рук: в результаті яких саме дій вони залишені.

Список використаних джерел

1. Шведова О.В. Дактилоскопічні дослідження : навч. посіб. Київ : КНТ, 2010. 152 с.

2. Дубовий О. П., Лукашенко В. Я., Рибалко Я. В. Криміналістичне дослідження слідів рук: наук.-практ. посіб.; за ред. Я. Ю. Кондратьєва. К.: Атіка, 2000. 152 с.

3. Криміналістика: підруч. / Біленчук П. Д., Дубовий О. П., Салтевський М. В., Тимошенко П. Ю.; за ред. акад. П.Д. Біленчука. Київ: АТІКА, 1998. 416 с.

4. Про внесення змін та доповнень до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз, затверджених наказом Міністерства юстиції України: Наказ МЮ України від 08.10.98 № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0061-05#Text>.

Шрамко Олександр Михайлович,
директор Тернопільського
НДЕКЦ МВС України

ЗАВДАННЯ РЕВІЗІЙ ТА ПЕРЕВІРОК ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Ревізії та перевірки віднесені до різновиду окремої форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні, за допомогою яких виявляються факти розкрадань товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів, підтверджуються факти зловживань службовим становищем посадових осіб, встановлюються учасники злочинних дій.

Виходячи зі змісту ч. 2 ст. 93 КПК України, висновки ревізій і перевірок, як документи у кримінальному провадженні є процесуальними джерелами доказів [2].

Ревізії та перевірки можуть розглядатись на двох рівнях. До першого рівня відносять: державний, відомчий та незалежний контроль.

Другий рівень контролю, здійснюється у межах кримінального провадження і є одним з способів встановлення обставин правопорушення [1 с. 285-286].

Типовою слідчою ситуацією, при розслідуванні корупційного правопорушення є ситуація коли відомості про подію отримані за результатами планових ревізій чи перевірок, що передбачені у плані роботи органу державного фінансового контролю. В таких випадках, матеріали ревізій обов'язково передаються правоохоронним органам. Слідчий, отримавши результати перевірок чи ревізій, вносить відомості про вчинення корупційного правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) та приступає до досудового розслідування в загальному порядку [3].

Інша ситуація виникає, коли ревізію чи перевірку потрібно провести поза планом. Частинами 5, 7, 13 ст. 11 Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» передбачено, що позаплановою виїзною ревізією вважається ревізія, яка не передбачена в планах роботи органу державного фінансового контролю і проводиться на підставі звернення правоохоронного органу, який володіє фактами, що свідчать про